

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 505

van **STEVEN COENEGRACHTS**

datum: 16 februari 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Akkervogels - Soortenbeschermingsprogramma

Op 20 september 2020 stelde ik een schriftelijke vraag (nr. 970) waarin ik de minister vroeg naar cijfers met betrekking tot de beheersovereenkomsten voor bloemenstroken. De cijfers die ik ontvang stemden mij optimistisch aangezien het aantal beheersovereenkomsten voor de inzaai van bloemenstroken jaarlijks toenam. Het inzaaien van bloemenstroken, maar ook andere beheersovereenkomsten, moet de biodiversiteit op Vlaamse velden opkrikken.

De leeuwerikpopulatie bijvoorbeeld nam vanaf de jaren zeventig met 95 procent af. De minister keurde recent een soortenbeschermingsprogramma goed waarin er overgegaan wordt naar een gerichte inzet van beheersovereenkomsten met als doel de populatieverbetering van diverse soorten akkervogels.

Waar beheersovereenkomsten in bepaalde gebieden mogelijk kunnen wegvallen, zullen landbouwers voor bepaalde soorten alsnog een beroep kunnen doen op ecoregelingen in het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Met een gerichtere inzet op bepaalde soorten wordt van de betrokkene veel meer kennis van zowel biotoop als soort verwacht.

De minister gaf naar aanleiding van het soortenbeschermingsprogramma in de pers aan dat ondanks de gerichte inzet van instrumenten voor het behoud en herstel van de biodiversiteit in onze landbouwgebieden, de populatie van de akkervogel achteruit is gegaan. Op de website van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) lezen we dan weer dat tussentijdse tellingen (in dat geval voor de grauwe kiekendief en de Europese hamster) laten zien dat ook de veldleeuwerik en andere akkervogels profiteren van de maatregel, ofwel beheersovereenkomst.

1. Hoe verklaart de minister de discrepantie tussen haar eigen berichtgeving over een achteruitgang ten opzichte van de berichtgeving van de VLM dat de maatregel toch vruchten heeft afgeworpen?
2. Kan de minister de achteruitgang van akkervogels aan de hand van cijfers en tellingen toelichten?
3. Hoeveel beheersovereenkomsten werden er gesloten? Graag een overzicht per jaar en per provincie voor de periode 2014-2021.
4. Hoeveel hectaren staan hiertegenover? Graag een overzicht per jaar en per provincie voor de periode 2014-2021.

5. Hoeveel van bovenvermelde beheersovereenkomsten hebben betrekking op de aanleg van bloemenranden? Graag een overzicht per jaar en per provincie voor de periode 2014-2021.
6. De minister wees in haar persbericht naar intensieve landbouw als medeoorzaak van de achteruitgang van de populatie akkervogels. Tijdens de hoorzitting over de patrijs stelde Hubertus Vereniging Vlaanderen: "Predatorcontrole draagt dus bij tot een herstel van de populatie. In één onderzoek steeg de najaarsstand met 75 procent ten gevolge van een actieve predatiecontrole. Na drie opeenvolgende jaren was de najaarsstand 3,5 keer groter, de voorjaarspopulatie steeg met een factor 2,6."

Erkent de minister de rol van predatoren in de achteruitgang van akkervogels? Werden hierover al Vlaamse studies uitgevoerd? Zo ja, wat waren de bevindingen?

ANTWOORD

op vraag nr. 505 van 16 februari 2022

van **STEVEN COENEGRACHTS**

1. De typische akkervogels zoals veldleeuwerik en patrijs gaan achteruit in geheel West-Europa. Ook in Vlaanderen is deze trend duidelijk zichtbaar. Zo is de veldleeuwerik al lange tijd een van de snelst afnemende soorten in het landbouwgebied. De huidige Vlaamse populatie veldleeuwerik omvat nog geen 5% van de totale populatie in de jaren '60.

Voor meer duiding verwijs ik naar het achtergrondrapport bij het ministerieel besluit van het soortenbeschermingsprogramma voor akkervogels (SBP) dat u terugvindt op de website van het Agentschap Natuur en Bos ([achtergrondrapport_sbp_akkervogels.pdf \(natuurenbos.be\)\)](https://natuurenbos.be/achtergrondrapport_sbp_akkervogels.pdf).

Daarnaast toont onderzoek wel degelijk aan dat de inzet van beheerovereenkomsten lokaal succesvol kan zijn en bijdragen aan de leefgebied kwaliteit van soorten. Dit neemt echter niet weg dat het probleem voor de akkervogels opgelost geraakt met enkel BO's, noch dat elke BO voor elke soort een meerwaarde levert.

De beide vaststellingen zijn met andere woorden niet contradictorisch en ook in de berichtgeving is er dus geen contradictie.

De akkervogelmaatregelen – die voorzien zijn in het GLB-strategisch plan – zullen in de meest kansrijke gebieden voor akkervogels worden ingezet. Dit omdat we de middelen willen inzetten daar waar ze het meeste effect kunnen realiseren. Voor sommige soorten in het al te laat om deze versnipperd in te zetten.

Een studie van het INBO gaf aan dat de oppervlakte waarop beheermaatregelen worden toegepast, een positief effect heeft op de abundantie en/of soortendiversiteit aan broedvogels. Het concentreren van maatregelen in gebieden is dus sterk aan te bevelen. Wanneer we de akkervogelmaatregelen doelgericht inzetten in die kansrijke gebieden, kan dit bijdragen aan het herstel van het leefgebied van de akkervogels. Via de gekozen aanpak trachtten we gezonde bronpopulaties te herstellen zodat de soorten van daaruit gebieden waar ze (bijna) zijn verdwenen terug kunnen bevolken. De maatregelen werden geoptimaliseerd en door ze ruimtelijk nog meer te gaan focussen, ben ik ervan overtuigd dat dit kan leiden tot positieve resultaten.

Naast een meer doelgerichte inzet van de beheerovereenkomsten, is het echter ook belangrijk dat andere instrumenten binnen het GLB actief worden ingezet. Ik denk dan aan niet-productieve investeringen, sommige ecoregelingen (zomergraan, luzerne uitgestelde maaidatum, ...) en ook de bescherming van het niet-productief areaal binnen het landbouwgebied

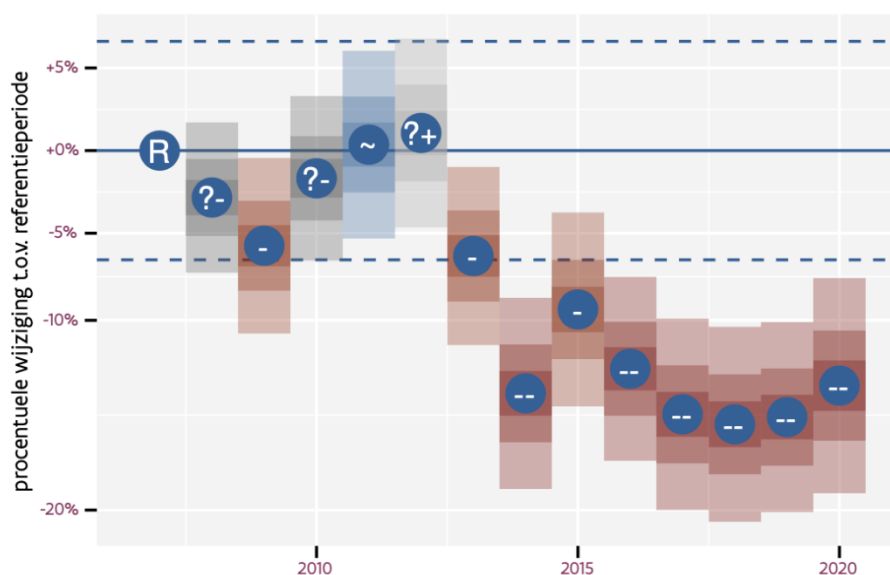
2. Sinds 2007 organiseert INBO in samenwerking met Natuurpunt Studie een jaarlijkse monitoring van een 100-tal algemene en schaarse broedvogels in Vlaanderen in het project 'Algemene Broedvogels Vlaanderen (ABV)'. Ca. 300 vrijwillige medewerkers voeren gestandaardiseerde tellingen uit verspreid over 1.200 vooraf geselecteerde kilometerhokken.

Jaarlijks rapporteert INBO de nieuwe cijfers die daaruit voortvloeien in zogenaamde indicatoren. Om een uitspraak te kunnen doen over grootschalige patronen worden de verschillende vogelsoorten gegroepeerd volgens leefgebied of andere ecologische parameters (bv. standvogels versus trekvogels). De meest recente analyses werden mee verwerkt in onderstaande resultaten.

Broedvogels van landbouwgebied nemen al decennialang af in Vlaanderen. Sinds de start van het ABV-project in 2007 heeft die afname zich nog fors doorgezet hoewel de afnemende aantallen sinds 2016 enigszins lijken te stabiliseren.

Typische en bij het grote publiek gekende soorten van akkerland zijn o.a. patrijs, veldleeuwerik, Kievit en gele kwikstaart. Die eerste is in de periode 2007-2020 met 47% afgenomen in Vlaanderen. Van enig herstel is nog geen sprake. Wat Kievit betreft zet de afname nog steeds fors door (68% verlies in 2007-2020) en ook veldleeuwerik en gele kwikstaart nemen nog altijd af in Vlaanderen (beiden 30% verlies in 2007-2020).

Figuur 1: Gecombineerde trend voor aan landbouwgebied gebonden soorten in Vlaanderen. Legende: ++: sterke toename, +: toename, +~: matige toename, ~: stabiel, ~-: matige afname, -: afname, --: sterke afname, ?+: mogelijke toename, ?-: mogelijke afname. De kleuren in de balkjes wijzen op resp. het 90% (lichtste kleur)-60% en 30% (donkerste kleur)-confidentie-interval. Naarmate het interval lichter gekleurd wordt, neemt de onzekerheid toe.

Online raadpleegbare bronnen:

Indicator broedvogels van landbouwgebied INBO:

<https://www.vlaanderen.be/inbo/indicatoren/akkervogels-volgens-de-algemene-broedvogelmonitoring-vlaanderen>

Broedvogelrapport 2013-2018 INBO:

<https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/38392>

Daarnaast is er de [Rode Lijst Vlaamse broedvogels](#) die per soort weergeeft welke rode lijst status ze hebben. Verschillende akkervogelsoorten zijn ernstig bedreigd en bedreigd als broedvogel in Vlaanderen.

3-5. Bijlage 1 t/m 8 bevat per startjaar 2015 tot en met 2022, het aantal landbouwers die een BO sloot, het aantal ha per pakket, alsook de vergoedingen per pakket, telkens per provincie.

Er zijn geen beheerovereenkomsten gesloten met startdatum 1/1/2014 omdat er geen nieuwe beheerovereenkomsten konden gesloten worden. Enkel de aflopende BO met startdatum 1/1/2009 werden met 1 jaar verlengd. Omdat het huidige programma voor plattelandsontwikkeling met 2 jaar verlengd werd, heb ik tevens de startjaren 2021, 2022 toegevoegd als bijlage.

6. Het hoofdprobleem waar onze akkervogels, maar nagenoeg alle soorten in het agrarisch gebied, mee te kampen krijgen is degradatie van de landschapskwaliteit. Onze soorten hebben onvoldoende plekken mee waar ze kunnen schuilen, veilig kunnen broeden, foerageren etc. In het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld zijn de landschappen beter ingericht voor patrijs en hebben ze grotere populatie-aantallen. Deze omstandigheden zijn echter zeer verschillend van de Vlaamse omstandigheden. Predatoren maken deel uit van een ecosysteem en spelen daar een rol in. Vanuit het natuurbeleid zet ik in op natuur- en landschapsherstel om te komen tot een robuuste natuur en herstel van het natuurlijk evenwicht.

In Vlaanderen werd nog geen onderzoek gedaan dat zich specifiek op predatie van patrijs focust. Door het INBO werd wel al onderzoek gedaan naar de maaginhoud van roofdieren waaruit blijkt dat de patrijs uiteraard af en toe ten prooi valt. Er zijn geen predatoren die zich specialiseren op patrijs.

BIJLAGEN

1. [Beheerovereenkomsten met startdatum 1 januari 2015](#)
2. [Beheerovereenkomsten met startdatum 1 januari 2016](#)
3. [Beheerovereenkomsten met startdatum 1 januari 2017](#)
4. [Beheerovereenkomsten met startdatum 1 januari 2018](#)
5. [Beheerovereenkomsten met startdatum 1 januari 2019](#)
6. [Beheerovereenkomsten met startdatum 1 januari 2020](#)
7. [Beheerovereenkomsten met startdatum 1 januari 2021](#)
8. [Beheerovereenkomsten met startdatum 1 januari 2022](#)